

Viidakkokirja-näytelmän työstäminen draaman avulla

Opettajalle

Teatteriesityksestä saa enemmän irti, jos sitä edeltää valmistavaa ja seuraa jälkikäteiskäiteistyötä. Esityksen ympärille rakentuva työskentelykokonaisuus voi koostua seuraavista työvaiheista:

1. Valmistavatyö, jossa kerrotaan ja tutustutaan mahdollisuuksien mukaan esitykseen ja teatteriin, johon ollaan menossa. Oppilaiden kanssa tutustutaan tulevaan esitykseen lukemalla ja/tai toiminnallisin menetelmin.
2. Esityksen katsominen teatterissa, johon liittyen oppilaille voidaan antaa pieniä tarkkailutehtäviä.
3. Esityksen jälkityöskentely, jossa puretaan katsomiskokemuksia ja syvennetään niitä toiminnallisin työtavoin.

VALMISTAVA TYÖSKENTELEY

Oppilaiden kanssa kannattaa etukäteen etsiä tietoa esityksestä, sen teemoista ja aiheesta. Tässä auttavat näytelmästä kirjoitetut arvostelut sekä käsiohjelman tiedot. Käsiohjelmasta selviää, mitä tekijät ovat halunneet kertoa näytelmällä. Miksi ohjaaja on halunnut ohjata juuri tämän näytelmän? Keitä roolihahmoja näytelmässä on ja ketkä esittävät heitä? Arvosteluista kertoo, miten ammattikatsoja (arvostelija) on kokenut näytelmän.

JÄLKITYÖSKENTELEY

Jälkityö eroaa valmistavasta työstä siinä, että painopiste on oppilaiden katsomiskokemuksien työstämisessä. On mielenkiintoista jakaa kokemuksiaan toisten kanssa esityksen jälkeen. Kysely ja keskustelu on yleinen tapa tehdä jälkityötä ja rohkaista oppilaita pohtimaan ja ilmaisemaan näkemyksiään näkemästään. Keskustelulle tulee varata riittävästi aikaa ja tilaa, jotta oppilaat ehtivät tulla tietoisiksi omista ja toisten ajatuksista. On tärkeää luoda ilmapiiri, jossa lapset voivat tuntea ymmärtävänsä teatteria. Oppilaille muistutetaan, ettei ole olemassa oikeaa tai väärää kokemusta esityksestä on vain erilaisia kokemuksia.

Toiminnalliset työtavat, joita Hengin yliopiston puhe- ja draamakasvatuksen sivuaineopiskelijat ovat suunnitelleet, antavat mahdollisuuden tutkia esityksen ja todellisuuden välistä suhdetta niin yhteisellä kuin henkilökohtaisella tasolla. Esityksen maailma ja todellisuus rikastuttavat toisiaan. Työskentelyn voi toteuttaa joko käyttäen yksittäistä työtapaa, toteuttaen ehdotetuista kokonaisuuksista osia tai ne kokonaan. Työtavat on suunniteltu näytelmän ikäsuosituksen mukaisesti eli yli kymmenvuotiaille. Teemoina ovat murrosikäisten nuorten väliset suhteet, media kuva maailmasta sekä väkivalta.

Draamakokonaisuus 1.

Oma tahto vai ryhmän tahto - näytelmässä: Mowglin suhde apinoihin

Opettaja voi valita ryhmänsä mukaan A tai B vaihtoehdon työskentelyä varten.

A-VAIHTOEHTO

Teema: Murrosikä - Nuoren päätöksentekotilanteet

1. LÄMMITTELYLEIKKI

Tavoitteet

Leikin tarkoituksena on palautella mieleen Viidakkokirjan henkilöitä ja virittää oppilaat käsiteltävän teeman tunnelmaan.

Alkuvalmistelut

Pohjautuu Herra Haaraparta -leikkiin, jossa tilaan järjestetään tuolipiiri. Yksi oppilaista jää ilman tuolia. Tuoleilla istuvat ovat Mowgleja ja ilman tuolia jäänyt oppilas ottaa apinan roolin.

Leikin kulku

Ilman tuolia jäänyt on apina, joka kiertää piirissä tuoleilla istuvien leikkijöiden keskellä jokaiselta järjestyksessä kysellen: "**Meil on bileet. Tuutsä messiin?**" (On toivottavaa, että apina toimii roolissa puhetapaansa muuttaen.) Istuja vastaa: "**En**" ja antaa jonkin selityksen, miksi ei tule mukaan. Apinaa ei saa arvostella, muuten kaikki syyt kelpaavat. Apina kiertää kyselemässä niin kauan, että joku sanoo "**Kyllä**". Silloin apina sanoo: "**Okeeei, vaihtakaa mestaa!**". Tällöin kaikki tuoleilla istuvat vaihtavat paikkaa ja apina yrittää päästä jonkun henkilön paikalle. Ilman paikkaa jääneestä henkilöstä tulee uusi apina, joka lähtee etsimään bilekaveria.

Huomiotaavaa

Tarvittaessa voidaan sopia, ettei viereiseen tuoliin saa vaihtaa paikkaa. Paikkaa saa vaihtaa vasta kun apina on sanonut koko lauseen loppuun.

2. OMANTUNNONKUJA

Tavoitteet

Tavoitteena on samaistua Mowglin rooliin, jolla on edessä vaikeita valintoja. Jokainen oppilas on joutunut varmasti elämässään päättämään kahden itselleen vaikean asian väliltä. Tilanteessa ei ole oikeaa tai väärää ratkaisua. Tarkoitus on, että oppilaat pääsevät kokemaan päätöksentekotilanteen ja vaikuttaa siihen, mihin suuntaan draamatyöstäminen lähtee sen jälkeen etenemään: lähteekö Mowgli apinoiden kanssa Banaanitasavaltaan vai palaako hän Baloon ja Bagheeran luokse kotiviidakoon.

Alkuvalmistelut

Opettaja alustaa tehtävän: "Mowgli joutui näytelmässä moneen vaikeaan valintatilanteeseen. Yksi päätöksistä oli joko lähteä apinoiden kanssa Banaanitasavaltaan tai palata kotiviidakoon Baloon ja Bagheeran luokse."

Oppilaat jaetaan kahteen ryhmään. Opettaja päättää kumpi ryhmistä on Baloon ja Bagheeran luo paluun kannalla ja kumpi haluaa apinoiden kanssa Banaanitasavaltaan. Tämän jälkeen ryhmät pohtivat hyviä ja päteviä syitä, toinen sitä, miksi Mowglin tulisi palata kotiviidakoon ja toinen sitä, miksi lähteä Banaanitasavaltaan. Jokainen oppilas valitsee oman syyn, jolla yrittää saada Mowglin taivuteltua puolelleen.

Tämän jälkeen ryhmät muodostavat kaksi vastakkaista riviä: toisella puolella Baloon kannalla olevat ja toisella puolella apinoiden kannalla olevat. Rivien väliin jätetään n. metrin levyinen kuja, jota pitkin mahtuu kulkemaan.

Harjoituksen kulku

Kujan päästä lähtee yksi oppilas (Mowgli) kerrallaan, vuorotellen kummaltakin puolelta, kulkemaan kujaa hitaasti läpi (tunnelman luomiseksi kujan läpi kulkeva voi pitää silmät kiinni). Muut oppilaat kuiskaavat vuorollaan valitsemansa perustelun oman näkemyksensä puolesta kujassa kulkevan oppilaan korvaan.

Kun oppilas on kulkenut kujan läpi, hän näyttää peukalollaan kujan päässä seisovalle opettajalle, kumpaan vaihtoehtoon päätyisi, jos itse olisi Mowgli. Tämän jälkeen hän menee saman ryhmän puolelle mistä lähtikin. Opettaja listaa kummallekin vaihtoehdolle annetut äänet ylös.

Harjoitus loppuu, kun kaikki ovat menneet vuorollaan kujan läpi. Kujassa voi kulkea useampi samaan aikaan, kunhan vältetään ruuhkaa. Opettaja laskee äänet ja ilmoittaa luokalle mitä Mowgli päätyy tekemään.

3. FORUMTEATTERI -TYÖTAPA

Jos ryhmä päättyy siihen, että Mowgli lähtee Banaanitasavaltaan, forumteatteri tehdään siitä, mitä Mowglille apinoiden bileissä tapahtuu. Jos taas päädytään siihen, että Mowgli lähtee takaisin kotiin, forumteatteri tehdään tilanteesta, jossa Mowgli kieltäytyy.

3A Banaanitasavaltaan

Tavoitteet

Oppilaiden tavoitteena on huomata, millaisia vaikeita päätöksentekotilanteita nuorilla voi olla ja pohtia erilaisia keinoja näistä tilanteista selviytymiseen. Näytelmässä esimerkiksi Mowgli juotettiin humalaan vasten hänen tahtoaan, joten tässä työtavassa voidaan käsitellä esim. sitä, kuinka Mowgli olisi voinut toimia tilanteessa toisin.

Jos pelkät bileet Banaanitasavallassa vaikuttaa opettajan mielestä liian kapealta toimintaympäristöltä, voidaan aihe laajentaa muihinkin Mowglin valintatilanteisiin näytelmässä tai sen ulkopuolella: Millaisia valintatilanteita Mowlilla olisi *voinut* olla.

Alkuvalmistelut

Jaetaan luokka n. 3-5 hengen ryhmiin. Jokaisen ryhmän on tarkoitus miettiä ja valmistella lyhyt, korkeintaan parin minuutin mittainen kohtaus, jossa Mowgli joutuu vaikean päätöksen eteen. Kohtaus suunnitellaan vain siihen asti, jossa Mowglin täytyisi tehdä päätös. Sitä, mille kannalle Mowgli lopulta päätyy, ryhmän ei tarvitse etukäteen miettiä. Kohtauksessa yksi on Mowgli ja muut ovat apinoita. Työskentelyä varten on syytä varata roolimerkkejä esim. huivit, joita käytetään rooleissa toimittaessa.

Harjoituksen kulku

Jokainen pienryhmä esittää vuorollaan kohtauksensa. Ensin kohtaus katsotaan keskeytyksettä alusta loppuun (Mowglin valintatilanteeseen asti). Toisella katselukerralla yleisö saa missä vaiheessa tahansa huutaa ”Seis!”, kun haluaisi jonkun roolihahmon toimivan toisin, tilannetta edistääkseen. Kohtaukselle yritetään saada mahdollisimman hyvä ja järkevä loppuratkaisu. Myös opettaja voi haluamassaan kohdassa huutaa ”Seis!” ja ehdottaa muutosta jonkun hahmon toimimiseen. Toinen katselukerta lopetetaan siihen, kun Mowgli tekee päätöksensä (luultavasti jonkun katsojan ehdottamana). Tämän jälkeen voidaan pohtia, miten järkevä Mowglin päätös oli ja olisiko jokin toinen päätös ollut parempi.

3B Kotiviidakoon

Tavoitteet

Oppilaiden tavoitteena on miettiä erilaisia ratkaisumalleja tilanteessa, jossa kaverit yrittävät taivutella tekemään jotain, mitä ei oikeasti tahtoisi tehdä.

Alkuvalmistelut

Jaetaan luokka n. 3-5 hengen ryhmiin. Omantunnonkujassa päädyttiin palaamaan takaisin kotiviidaksoon. Nyt jokaisen pienryhmän on tarkoitus miettiä lyhyt, korkeintaan parin minuutin mittainen kohtaus, jossa Mowgli kieltäytyy lähtemästä apinoiden mukaan. Kohtauksessa siis yksi on Mowgli ja muut ovat apinoita. Kohtausta suunniteltaessa ryhmien tulisi miettiä, millä lailla apinat oikeasti olisivat suhtautuneet siihen, että Mowgli ei tahdokaan lähteä heidän mukaansa. Ja millä keinoilla Mowgli olisi saanut apinat hyväksymään ratkaisunsa. Kohtausta ei kuitenkaan tarvitse suunnitella loppuun asti, sillä sen päätyminen riippuu yleisön ehdotuksista.

Harjoituksen kulku

Jokainen pienryhmä esittää vuorollaan kohtauksensa. Tai jos luokka on iso, eivätkä kaikki halua esiintyä, voidaan näyttää vain vapaaehtoisten suunnittelemat kohtaukset. Ensin kohtaus katsotaan keskeytyksettä alusta loppuun (Mowglin päätöksentekotilanteeseen asti). Toisella katselukerralla yleisö saa missä vaiheessa tahansa huutaa ”Seis!”, kun haluaisi jonkun roolihahmon toimivan toisin, tilannetta edistääkseen. Kohtaukselle yritetään saada mahdollisimman hyvä ja järkevä loppuratkaisu. Myös opettaja voi haluamassaan kohdassa huutaa ”Seis!” ja ehdottaa muutosta jonkun hahmon toimimiseen. Toinen katselukerta lopetetaan siihen, kun Mowgli ja apinat pääsevät yhteisymmärrykseen Mowglin päätöksestä. Lopuksi voidaan keskustella siitä, mitkä asiat vaikeuttivat ja mitkä helpottivat, Mowglin yritystä sanoa apinoille ei. Työskentelyä varten on syytä varata roolimerkkejä esim. huivit, joita käytetään rooleissa toimittaessa.

4. LOPPUKESKUSTELU

Loppukeskustelussa kootaan käytyjen harjoitusten herättämiä ajatuksia ja niiden yhteyttä oppilaiden omaan elämään. Keskustelu olisi parasta käydä pienissä ryhmissä, jolloin jokainen pääsee ääneen ja ehkä uskaltaa paremmin kertoa omista kokemuksistaan kuin koko luokan yhteisessä keskustelussa. Kysymyksiä voisi olla esimerkiksi:

- Oletko joskus itse joutunut vaikean päätöksen eteen? Mitkä tekijät vaikuttivat päätöksentekoon? Miksi päädyit juuri siihen päätökseen?
- Oletko joskus kaveriesi yllyttämänä joutunut tekemään jotain, mitä et olisi halunnut tehdä? Millä tavalla olisit voinut toimia toisin?
- Oletko joskus kieltäytynyt kaveriesi tekemästä ehdotuksesta? Millaisessa tilanteessa tämä kävi? Osasivatko kaverisi arvostaa päätöstäsi?

B-VAIHTOEHTO

Teema: Murrosikä – Ryhmään kuuluminen

1. LÄMMITTELYLEIKKI

katso vaihtoehto A.

2. PATSASTYÖSKENTELEY

Tavoitteet

Tavoitteena on tarkastella, millaisia ryhmiä ("alakulttuureja") näytelmästä löytyy ja mihin ryhmään Mowgli haluaisi tai ei haluaisi kuulua.

Alkuvalmistelut

Opettaja pohjustaa aiheeseen: "Mowglilla oli viidakossa asuessaan vaikeita valintatilanteita. Yksi vaikeimmista valintatilanteista oli miettiä, mihin ryhmään hän kuuluu. Mitä erilaisia ryhmiä viidakossa oli, joihin Mowgli kuului tai olisi voinut kuulua?"

Listataan taululle oppilaiden ehdotuksesta, millaisia ryhmiä näytelmässä esiintyi (esim. apinat, sudet, korpikotkat, karhut, Shere Khan, käärmeet).

Ryhmien listaamisen jälkeen jakaudutaan n. 4-5 hengen pienryhmiin.

Toiminnan kulku

Pienryhmissä oppilaat esittävät vuorollaan patsastyöskentelynä kaikki yhdessä ehdotetut ryhmät (jotka aiemmin listattu) tai yhden itse valitsemansa ryhmän muulle luokalle. Oppilaat näyttävät patsaansa muille, jonka jälkeen yksi pienryhmän jäsenistä kertoo, mitä patsas esittää.

3. PÄÄNSISÄISET ÄÄNET

Tavoitteet

Tavoitteena on harjoitella päätöksentekoa, jota kaikille vähintäänkin silloin tällöin tulee vastaan, välillä pienemmissä, välillä suuremmissa asioissa. Tarkoituksena on myös herättää oppilaat miettimään, mihin pohjaa päätöksiään, miten niitä voi perustella ja mitkä asiat ovat itselle tärkeitä, silloin kun mietitään, millaiseen ryhmään haluisi kuulua.

Toiminnan kulku

Päänsisäiset äänet voidaan edellisen työtavan jälkeen toteuttaa eri tavoin joko pienryhmissä tai koko luokan kesken. Kaikki yhdessä, mikäli kaikki pienryhmät ovat valinneet eri alakulttuurin esitettäväkseen tai jollakin muulla tavoin luokan oppilaat ovat jakautuneet melko tasaisesti kahteen tai useampaan alakulttuuriin. Jos kaikki ovat valinneet saman alakulttuurin tai ne muuten ovat jakautuneet epätasaisesti, kannattaa työtapaa toteuttaa pienryhmissä.

Koko luokka yhdessä

Luokasta yksi vapaaehtoinen (tai opettaja, jos vapaaehtoisia ei ole) istuu Mowgliksi tuoliin ryhmän

eteen. Muut oppilaat saavat hetken ryhmissä miettiä oman alakulttuurinsa positiivisia puolia. Tämän jälkeen Mowgli jakaa puheenvuoroja eri ryhmille ja ne yrittävät saada Mowglin liittymään juuri heidän ryhmäänsä. Lopuksi Mowgli valitsee, mihin ryhmään haluaisi saamiensa perusteluiden jälkeen kuulua.

Pienryhmissä

Pienryhmästä yksi on Mowgli ja kaksi hänen päänsisäisiä ääniään. Toinen äänistä yrittää vakuuttaa Mowglin liittymään valittuun ryhmään, kun taas toinen äänistä on liittymistä vastaan ja pyrkii perustelemaan, miksi ei kannattaisi liittyä tähän joukkoon. Lopuksi Mowgli päättää, haluaako hän liittyä joukkoon vai ei. Jos pienryhmissä on useampia oppilaita, voi osa olla katsojina. Työtapaa kannattaa toistaa ja rooleja vaihtaa, jotta kaikki pääsevät kokeilemaan mahdollisimman monia rooleja.

4. ROOLIKARTTA

Tavoitteet

Tehtävässä on tarkoitus pohtia omia rooleja ja pohtia millaisiin ryhmiin kuuluu omassa elämässään.

Tehtävän kulku

Kirjoitetaan paperille mind map -tekniikalla omassa elämässä esiintyviä rooleja ja ryhmiä. Keskussana on oma nimi. Keskussanan ympärille oppilas täydentää roolinsa ja ryhmänsä. Rooleja voivat olla esim. sisko, veli, tyttöystävä, poikaystävä, opiskelija, lapsen/nuoren rooli. Ryhmiä voivat olla esim. jalkapallojoukkue, koululuokka, perhe, hoppelari, rokkari, pissis. Kaavioon voi lisätä myös toiveita. Esimerkiksi mihin ryhmään haluaisi kuulua.

Jokainen tekee tehtävän itsenäisesti.

Lopuksi halukkaat voivat kertoa ja esitellä muille, millainen kartta heille muodostui.

Draamakokonaisuus 2.

Tabaquin – ”Olen aina vahvimman puolella”

Teemoina : Syrjäytyminen, syrjintä ja koulukiusaaminen

Tavoitteet

Draamatyötapojen tavoitteena on tarkastella näytelmän shakaalin, Tabaquin avulla syrjityn nuoren asemaa eri ryhmissä ja sitä systeemiä, joka ylläpitää hänen syrjittyä asemaansa. Tehtävät tarkoituksena on auttaa opettajaa käsittelemään ko. teemaa sekä löytämään yhdessä toisten oppilaiden kanssa siihen mahdollisesti liittyviä ratkaisuja. Näytelmän roolihahmot vieraanuttavat aiheen käsittelyä todellisten syrjintätilanteiden tarkastelusta.

Draamatehtävien tavoitteena:

- ymmärtämään ja kestävästi erilaisuutta
- asettumaan toisen tilanteeseen
- kasvattamaan empatiakykyä

Tärkeää tietoa ennen toimintaa:

Draamatyötapojen avulla voidaan käsitellä vaikeita asioita, kuten syrjäytymistä ja kiusaamista, kunhan draamaleikin puitteet etäännytetään tarpeeksi nuorten omasta elämästä. Jotta aiheita voidaan käsitellä turvallisessa ilmapiirissä, on hyvä sopia jokin roolimerkki (esim. huivi) syrjityn shakaalin, Tabaquin roolissa oleville. Tällä korostetaan sitä, että kyseessä on **roolihahmo**, joka ei henkilöidy oppilaaseen, eikä rooli jää harjoitusten jälkeen päälle. Opettajan ei kannata etukäteen mainita oppilaille tehtävien teemaa (syrjäytyminen) vaan pitää asia näytelmän tarkasteluna.

Draamatavat

Lämmittelyharjoitus
Liikkuva patsaat osa A
Liikkuvat laumat
Kuiskuttelurinki
Liikkuvat patsaat osa B
Jälkikäsitteleminen

• Lämmittelyharjoitus

Vaihtoehto A:

Variaatio leikistä ”Mirri etsii kotia”, jossa oppilaat asettuvat tuolipiiriin. Leikissä eläinlauma istuu tuoliringissä Tabaquin kiertäessä keskellä kysellen eri istujilta:

”Juorun saat kuulla jos saan laumaan tulla?”

Lauman jäsen vastaa:

”En tahdo kuulla, kysy joltain muulta ”,
jolloin Tabaqui jatkaa seuraavan istujan luokse.

Muu lauma pyrkii vaihtamaan paikkoja Taqui selän takana ottamalla katsekontaktin toisiinsa.

JOS Tabaqui ehtii tuolille, kun lauman jäsenet vaihtavat paikkaa, tulee hänestä lauman jäsen

ja ilman paikkaa jääneestä tulee Tabaqui. Leikki jatkuu kunnes opettaja päättää leikin.

- **Vaihtoehto B:**
- **Liikkuvat laumat**

Jokaiselle jaetaan lappu, jossa on jonkin eläinryhmän nimi. Eläinlaumat ovat: apinat, sudet, Shere Kanin joukot ja korppikotkat. Yhdelle osuu Tabaqui- shakaalin nimi. Opettajan ei ehkä kannata sanoa, että joukossa on yksi shakaali, koska oppilaille voi tulla pelko siitä, että juuri hän joutuu jäämään yksin. Tarvittaessa opettaja voi päättää, että shakaaleja on leikissä kaksi, jos hän kokee sen olevan parempi ryhmän kannalta.

Lappuihin voidaan soveltaa erilaisia kuvauksia riippuen luokka-asteesta.

- Alaluokkalaisille: lappuihin riittää vain eläinlauman nimi.

Laumat lähtevät liikkeelle musiikin säestyksellä ja koittavat löytää laumaan kuuluvat jäsenensä jonkin kyseiselle eläimelle ominaisen elekielen avulla ja vaikka ääntelylläkin. Oppilaat voivat itse keksiä ne nähtyään lapun. Leikki loppuu, kun jokainen on löytänyt laumansa, paitsi shakaali, joka on joko jäänyt ilman ryhmää tai päässytkin johonkin laumaan. Lisäksi voidaan keskustella vähän kunkin tuntemuksista leikin aikana.

- Yläluokkalaisille ja lukiolaisille: lappuihin lisätään jokin merkki eli koodi, jolla tietyn eläinlauman jäsenet voivat löytää toisensa. Musiikin alkaessa ja eläinten liikkuesssa merkki näytetään hieman salassa toiselle, koska ei voi olla varma, kuuluuko vastapuoli omaan laumaan, eikä vieraita haluta omaan laumaan. Tässä versiossa leikkijöiden on hyvä tietää, että viidakossa liikkuu myös shakaali, joka yrittää päästä laumaan. Merkkikoodeja voivat olla esim. korppikotkat: pään nykiminen, apinat: peukalot piilossa kämmenen sisällä, sudet: raavi oikean korvan takaa, Shere Kan: näytä salaa hevimerkkiä (peukalo-pikkusormi ylhäällä).

Sitä mukaa kun lauman jäsenet löytävät toisensa, he alkavat liikkua laumoissa. Tabaqui yrittää päästä mukaan laumoihin, muttei löydä yhteistä koodia. Lopuksi käydään ääneen läpi laumat ja yritetään arvuutella shakaalia, mikäli hän on onnistunutkin ovelasti soluttautumaan johonkin laumaan.

- **Liikkuvat patsaat – kohtauksia näytelmästä**

Palautellaan mieleen näytelmää ja shakaali Tabaquin roolia siinä. Voit kysyä oppilailta:

Miten muut eläinryhmät kohtelivat Tabaquia?

Entä kuinka Tabaqui kohteli muita eläimiä?

Oppilaat jakautuvat noin 4 hengen ryhmiin. Ryhmillä on hetki aikaa suunnitella näytelmän pohjalta itsestään liikkuvia patsaita. Patsaita on tarkoitus tehdä jostain näytelmän kohtauksesta, jossa Tabaqui koki syrjimistä tai jäi oman toimintansa takia ryhmän ulkopuolelle. Patsaat toistavat ryhmän kesken sovittuja liikkeitä ja ääntä. Liikkuvat patsaat lähtevät käyntiin paikallaan olevasta still-kuvasta.

Jokainen ryhmä saa esittää vuorollaan oman liikkuvat patsaat -tilannekuvan ja kertoa mistä kohtauksen on kyse. Muut ryhmät seuraavat.

• Juorupiiri

Ennen työskentelyä voidaan keskustella edellisen työtavan pohjalta näytelmän shakaali Tabaquin persoonasta. Edelleisen harjoituksen ryhmät voivat kirjoittaa lapuille Tabaquin ominaisuuksia kuiskutteluringin materiaaliksi. Ryhmät voivat keskenään miettiä näitä ominaisuuksia ennen varsinaisen kuiskutteluringin aloittamista. Ominaisuudet kirjoitetaan muotoon: ”Tabaqui on...” tai ”Tabaquilla on...”.

Työtavassa koko ryhmä käy istumaan piiriin lattialle- Piirin keskelle asettuu 3-4 oppilasta vuorollaan istumaan selät vastakkain ja silmät kiinni. Keskellä olevien oppilaiden rooli on olla shakaali Tabaqui, joka on hyljeksitty ja halveksittu muiden viidakon eläinten keskuudessa. Jotta keskellä oleville voidaan tarvittaessa antaa roolimerkki, kuten esim. huivi. Piirissä istuvat oppilaat, joille myös annetaan rooleja kierros kerrallaan (esim. apinat, sudet ym.) kuiskuttelevat laittaen liikkeelle ilkeitä kommentteja Tabaquistä sisältävän ääniketjun. Keskellä olevat Tabaquit kuuntelevat kuiskutusta ja saavat kokea miltä ulkopuolisuus ja syrjivät kommentit tuntuvat. Jokainen pääsee vuorollaan keskelle Tabaquiksi. On tärkeää, ettei kenestäkään oppilaasta lähetetä henkilökohtaisia juoruja liikkeelle. Opettajan on painotettava, että juorujen tulee koskea nimenomaan näytelmän shakaali Tabaquita. Opettaja voi kontrolloida tätä halutessaan lähettämällä itse juorut liikkeelle.

5. Liikkuvat patsaat osa B

Miten Tapaqui olisi tullut toimia, jotta se olisi hyväksyty laumaan?

Palataan ryhmien aikaisemmin suunnitteleminen liikkuvien patsaiden pariin. Jokainen ryhmä esittelee vuorollaan oman liikkuvat patsaat – kohtauksensa. Toiset ryhmät muuttavat kohtauksen niin, että shakaali Tabaquia ei enää torjuta, vaan hän pääsee ryhmän jäseneksi. Tässä vaiheessa erilaiset äännähdykset, huudahdukset ja lyhyet lauseet ovat sallittuja patsailta. Korjausehdotukset voivat siis olla sekä sanallisia että konkreettisia liikkeitä minkä patsaan näkökulmasta tahansa.

6. Jälkikäsitteily

Lopuksi päästään käsittelemään tehtävien ja roolinottojen kautta syrjäytymistä ja syrjintää sekä sitä, miten jokainen voi omalta osaltaan ratkaista tai ennaltaehkäistä syrjintää. Hyvä on myös pohtia sitä, voiko syrjitty itse muuttaa tilanteiden kulkua mitenkään.

- Oppilaat voivat jatkaa kirjoittamalla roolikirjeen Tapaquina. Miltä tuntuu olla hyljeksitty?
- Oppilaat voivat keskustella ryhmissä, miten syrjintä vaikutti Tapaqui käytökseen.

Jälkikäsitteilyyn voi käyttää vähemmän tai enemmän aikaa ryhmästä riippuen. Teemaan on hyvä palata myöhemmin.

Draamakokonaisuus 3.

Viidakkouutisista – Päivää!

Teema: Millaisen kuva media luo maailmasta.

Tavoitteet

Tavoitteena on käsitellä näytelmässä esiin nousutta mediateemaa ja siihen liittyviä ilmiöitä.

Oppilaiden kanssa voi pohtia esimerkiksi seuraavia asioita:

- Minkälaisiin median muotoihin näytelmässä törmättiin? Kuka Viidakkokirjassa edusti mediaa ja miten median edustajien toiminta vaikutti muiden hahmojen toimintaan?
- Julkisuushakuisuus
- Todellisuus/totuus ei aina ole sitä, mitä lööppitekstit antavat ymmärtää. Asioiden tiivistäminen ja lehtien menekin edistämisen tavoittelu saavat aikaan todellisuuden vääristymisen.
- Medialla on paljon valtaa yhteiskunnassa sekä yksilön elämässä. Teemmekö päätökset itse vai sääteleekö media niitä? Millä tavoin median rooli näkyy jokapäiväisessä elämässä?

Ilmaisutehtävien avulla houkutellaan oppilaita toimimaan ja puhumaan rohkeammin ryhmässä.

Harjoituksia voi käyttää myös medialukutaidon / mediakriittisyyden kehittymisen apuna.

Valmistautuminen

Tutustu harjoituksiin ja valmistaudu toimimaan harjoitusten ohjaajana. Työskentely voidaan toteuttaa luokassa siten, että pulpetit laitetaan sivuun ja oppilaat voivat istua ohjeiden annon aikana lattialla.

Työskentelyä varten voi varata roolimerkkejä (Mowgli, Baloo, Bagheera, apinat, korppikotkat), jotta hahmojen tunnistaminen on helpompaa työskentelyvaiheessa. Roolimerkit voivat olla esimerkiksi erivärisiä huiveja. Lisäksi tarvitaan A3-kokoisia papereita ja tusseja.

Toimi tilanteen ja tilan mukaan joustavasti! Voit jättää jonkin harjoituksen pois, jos aika ei riitä.

Työskentelyä voi myös jatkaa seuraavalla tunnilla. Tärkeää on kertoa tunnin tavoite ja koota tunti lopussa tai erillisellä tunnilla, jotta oppilaatkin ymmärtävät tunnin merkityksen.

Työskentelykerran sisältö

Tavoitteen ilmoittaminen

Oppilaat ovat joka päivä tekemisissä median kanssa ja he itsekin tuottavat sosiaalisten medioiden (blogikirjoitukset, keskustelupalstat ym.) kautta sisältöä. Monet mediakanavat ovat nuorille kohdennettuja ja heidän mielenkiintoaan houkuttelevalla hohdokkaalla sisällöllä ja viihdepitoisella uutisoinnilla. Tätä kautta media vaikuttaa nuorten mielipiteisiin ja ajatusmaailmaan. He eivät kuitenkaan välttämättä tiedosta median valtaa yhteiskunnassa ja omassa elämässään. Harjoitusten tarkoituksena onkin saada nuoret ajattelemaan median roolia näytelmässä (ja kuinka se tuli esille korppikotkien ja apinoiden kautta) ja tosielämässä. Tavoitteena on herätellä nuorten tietoisuutta aiheesta ja saada aikaan keskustelua median roolista ja vallasta.

Rikkinäinen puhelin

Oppilaat istuvat piiriin lattialle. Tehtävää pohjustetaan kertomalla, että tarkoituksena on kertoa uutinen omasta aamusta ja katsoa päätyykö se uutisoitavaksi alkuperäisessä muodossaan. Yhtä oppilasta pyydetään laittamaan oma uutinen eteenpäin kuiskaamalla se vieressä istuvalle, joka kuiskaa sen eteenpäin jne.. Viimeinen oppilas piirissä kertoo uutisen ääneen ja alkuperäisen uutisen eteenpäin laittanut kertoo miten paljon se on matkan varrella muuttunut. Harjoituksen voi toistaa muutamia kertoja ryhmän motivoituneisuuden mukaan. Harjoituksen on tarkoitus toimia lämmittelyleikkinä ja tutustumisena aiheeseen.

Valokuvat ja lööpit

Oppilaat jaetaan noin neljän hengen ryhmiin. Ryhmissä oppilaat miettivät näytelmän mullistavimman/mielenkiintoisimman kohdan, josta voisi tehdä uutisvalokuvan ja otsikon. Oppilaat tekevät tästä kohdasta ”valokuvan” still-kuva”, patsasmenetelmällä ja miettivät kuvalleen kuvatekstin. Patsasvalokuvassa olevat eivät liiku tai puhu. Kuvissa pitää esiintyä joku tai jotkut seuraavista: Mowgli, Baloo, Bagheera ja apinat. Nämä hahmot käyttävät kuvissa roolimerkkejä, jotta muut tunnistavat kuka kukin on. Roolimerkit voi esitellä ennen kuvien suunnittelua (kaikkien hahmojen ei tarvitse esiintyä kuvissa). Jos oppilaat keksivät jonkin kuvan, jossa esiintyy muita kuin em. henkilöitä, heille voidaan keksiä uusia roolimerkkejä. Jos oppilaat eivät keksi kohtausta mistä tekisivät kuvan, niin heille voi ehdottaa jotakin seuraavista kohtauksista:

- *Mowgli uhkaa ampua Shere Khanin*
- *Mowgli on päätynyt apinoiden kanssa bileisiin*
- *Baloo ja Bagheera moittivat Mowglia*
- *Bagheera paljastaa eläneensä ihmisten kanssa*
- *Mowgli on kadonnut ja Baloo ja Bagheera ovat huolissaan hänestä*

Ryhmät esittävät patsasvalokuvansa yksi ryhmä kerrallaan ja kertovat kuvatekstinsä.

Muiden ryhmien tehtävänä on olla korppikotkien roolissa ja miettiä, miten he saisivat tapahtumasta mahdollisimman mielenkiintoisen ja myyvän lööpin. Tarkoituksena on siis metsästää juoruja ja keksiä kohuotsikko suoraan viidakosta! Ryhmät

- a) kirjoittavat lööppinsä näkyvästi esim. A3- paperille ja vievät tekstin kuvaan jonkun roolihahmon käteen.
- b) Sanovat oman lööppinsä kuvaan

Tämän jälkeen voidaan verrata lööppejä ja keskustella, miten ne eroavat toisistaan, ovatko lööpit totuudenmukaisia, millä tavoin sanavalinnat vaikuttavat kiinnostavuuteen yms.

Tehtävää voi varioida siten, että tehdään patsasvalokuvat, joiden kuvatekstejä ei kerrota muulle ryhmälle (muu ryhmä tunnistaa kuvasta hahmot roolimerkkien perusteella) ja korppikotkat saavat keksiä lööpit pelkän patsaan perusteella tietämättä alkuperäistä ajatusta sen sisällöstä. Tarkoitus ei ole ryhtyä arvailemaan ns. oikeaa vastausta, vaan pohtia paparazzikuvaan liittyvä lööppi.

Haastattelut

Seuraavan harjoituksen tarkoituksena on tutustua tapahtumien taustoihin. Työskentelyä jatketaan patsasvalokuvaryhmissä, joissa mietitään muutama minuutti, mitä korppikotkatoimittajat voisivat kysyä patsaassa olevilta hahmoilta. Tehtävää ohjeistaessa voi vihjaista, että kysymykset voivat olla ”lööppihakuisia” ja hieman tungettelevia. Korppikotkat voivat myös haastattelujen pohjalta esittää ”tapahtumapaikalta” raportin.

Ryhmissä sovitaan etukäteen ketkä kaksi muuttuvat ensin korppikotkiksi. Oppilaat menevät muun ryhmän eteen alkuperäisen patsasvalokuvansa asentoihin. Sovitusta äänimerkistä (esim. opettaja lyö

kädet yhteen) hahmot ryhtyvät elämään. Kaksi oppilasta hyppää korppikotkien rooleihin ja haastattelee kahta muuta roolihenkilöä. Äänimerkistä patsas palaa jälleen alkuperäiseen asentoon ja uudesta äänimerkistä toinen puoli ryhmästä muuttuu korppikotkiksi. Korppikotkat voivat myös huudella yleisöön, onko muilla herännyt kysymyksiä kuvassa esiintyville hahmoille.

Loppupiiri ja pohdinta

Lopuksi voidaan palata istumaan piiriin. Keskustellaan siitä mitä tuntemuksia harjoitukset herättivät ja miltä esim. korppikotkana toimiminen tuntui ja millaisena oppilaat pitivät niiden rooleja näytelmässä. Keskustelussa olisi hyvä käydä läpi sitä mitä yhteneväisyyksiä näytelmän medially ja tosielämän medially on keskenään.

Draamakokonaisuus 4.

”Onko sinun pakko läpsiä kokoajan”

Teema: Lapsiin (toisiin) kohdistuva väkivaltainen käyttäytyminen”

Tavoitteet

Tavoitteena on käsitellä Viidakkokirja-näytelmässä ilmenevää ”läpsimistä” kasvatukseen.

- Ymmärretään että väkivalta kaikissa muodoissaan on väärin
- Käsitellään vaikeaa aihetta Viidakkokirjan hahmojen roolissa (vieraannuttaminen)

Ilmaisutehtävien avulla houkutellaan oppilaita toimimaan ja puhumaan rohkeammin ryhmässä. Ei ole tarkoituksenmukaista kertoa oppilaille että tavoitteena on käsitellä väkivaltaa. Riittää että oppilaat ymmärtävät käsittelevänsä näytelmää.

Valmistautuminen

Tutustu harjoituksiin ja valmistaudu toimimaan harjoitusten ohjaajana. Ota huomioon että aihe voi herättää voimakkaita tunteita ja haastavaa keskustelua.

Työskentelyt voidaan toteuttaa luokassa niin, että pulpetit laitetaan sivuun ja oppilaat voivat istua ohjeidenannon aikana lattialla. Tehtäviä voi muokata ja soveltaa omalle ryhmälleen sopivaksi.

Työskentelyn sisältö

Lämmittelyleikki

Oppilaat seisovat piirissä. Opettaja toimii leikin ohjaajana (mukana piirissä). Hän kertoo oppilaiden olevan Mowgleja jotka juoksevat Baloota pakoon tehtyään jotakin kiellettyä. Leikin alussa opettaja huutaa "PAKOON!" jolloin oppilaat alkavat juosta paikallaan. Opettaja huutaa vapaassa järjestyksessä alla olevia käskyjä, jolloin oppilaat tekevät suluissa olevan toiminnon omalla paikallaan.

- Liaani! (liaanihyppy ja villi huuto)
- Bagheera! (pysähtytään, vilkutetaan ja huudetaan hei)
- Baloo! (mennään kyykkyyn suojaan ja huudetaan hui)
- Apina! (apinoidaan)

Patsastyöskentely

Oppilaille kerrotaan että Baloo on nyt saanut Mowglin kiinni ja he ovat Bagheeran kanssa kotona. Mitä nyt tapahtuu? Miten Baloo ”opettaa” Mowglia toimimaan oikein? Muodostetaan neljän hengen ryhmät ja tehdään patsaat/still-kuvat tilanteesta. Kolme oppilasta ottaa roolit (Mowgli, Baloo ja Bagheera) ja neljäs toimii kertojana, joka esittelee tilanteen.

Ajatusäänet

Opettaja tai ryhmä yhdessä valitsee yhden patsaan, joka jää näytille. Tarvittaessa opettaja voi ohjata työskentelyä valitsemalla teemaan soveltuvan patsaan. Muut oppilaat käyvät patsaan luona sanomassa hahmojen ajatuksia tilanteesta ääneen.

Kirje Baloolle

Oppilaat kirjoittavat pienryhmissä nimettömät kirjeet Baloolle. Kirjeet kirjoitetaan Baloon kasvatustavoista huolestuneen viidakon henkilön roolissa. *Mitä neuvoja antaisit Baloolle? Miltä Mowglista mahtaa tuntua?*

Tämän jälkeen jokainen pienryhmä vaihtaa kirjettä toisen ryhmän kanssa ja lukee saamansa kirjeen oman pienryhmänsä kesken Baloon roolissa. Pienryhmässä keskustellaan siitä minkälaisia ajatuksia kirje Balooossa herättää. Seuraavaksi jokainen pienryhmä vuorollaan lukee saamansa kirjeen ääneen koko ryhmälle ja kertoo millaisia tunteita se heidän mielestään Balooossa herätti.

Jälkityöskentely

Ryhmän kanssa keskustellaan draamatyöskentelyn herättämistä tunteista ja ajatuksista. On hyvä antaa mahdollisuus myös kahdenkeskiseen keskusteluun.